ПЕДАГОШКЕ НОВИНЕ

Лист Педагошког друштва Србије - www.pedagog.rs

Број 19. - фебруар 2024. ISSN 2955-9081

У ОВОМ БРОЈУ

ИНТЕРВЈУ СА ...

- НИКОЛИНОМ ШЕПИЋ

РИЗНИЦА ДОГАЂАЈА

- СУСРЕТИ ПЕДАГОГА

ДОГАЂАЈИ КОЈИ НАС ИНСПИРИШУ

- ПАСОШ ЗА УЧЕЊЕ

ИЗ УГЛА ПЕДАГОГА

- ПЕДАГОГ КАО ИНИЦИЈАТОР, КРЕАТОР И РЕАЛИЗАТОР ПРОЈЕКАТА У ШКОЛИ
- О БЕЗБЕДНОСТИ УЧЕНИКА У ШКОЛАМА КРОЗ ПРИКАЗ ИСТРАЖИВАЊА

НАША ПРЕПОРУКА

- УГАО РОДИТЕЉА: ПЛАНИРАЊЕ И РЕАЛИЗАЦИЈА ИОПА
- КАКО МОТИВИСАТИ УЧЕНИКЕ ДА УЧЕ?

ИНТЕРВЈУ СА Николином Шепић, мастер педагогом и уредницом Википедије

Википедија као начин живота педагога

У овом тексту се под Википедијом подразумева Википедија на српском језику. Како би се боље разумело како она може да постане начин живота и ново подручје професионалног деловања педагога, неопходно је најпре разумети значење Википедије, а то ће нам за наше Новине најбоље и најверодостојније објаснити Николина Шепић, мастер педагог и уредница Википедије.

ПН: Драга колегинице, молим Вас да нам објасните појам Википедије, која представља комплексан и сложен појам.

Википедија је интернет енциклопедија која се другачије назива енциклопедија на мрежи или дигитална енциклопедија, а најчешће се одређује као енциклопедија доступна преко Интернета. „У погледу садржаја је енциклопедија општег типа, на њој је заступљен веома разноврстан садржај" (Стакић, 2014:32). Представља „највећу бесплатну онлајн базу знања" (Ратковић, 2018:119), „релативно ново технолошко средство које се користи у образовању" (Ратковић, Стакић и Маљковић, 2019:128) и „терцијални извор информација" (Ратковић, 2018:114). Дефинише се и као „слободна енциклопедија, сваки корисник Интернета може да допринесе њеном садржају" (Стакић, 2005:1). Као што сте и сами навели, представља комплексан и сложен појам. Википедија на српском језику је настала 16. фебруара 2003. (Стакић, 2008), мото под којим је настала и развија се је „Замислите свет у коме свака особа на планети има слободан приступ целокупном људском знању. То је оно на чему ми радимо" (Стакић, 2014:32). „Према одлуци стручног жирија „Веб-феста" је проглашена за најбољи сајт у области едукације за 2009. годину" (Станковић, Стакић, Богдановић и Јорданović, 2015:116).

ПН: Испричајте нам како је текао ваш пут Википедијиног уредника?

Године 2018, убрзо након што сам уписала педагогију на Филозофском факултету Универзитета у Београду, на званичном сајту факултета сам видела позив за радионицу „Знањем против трговине људима" у организацији Викимедије Србије, УНИТАС фонда, Црвеног крста Србије и Центра за развој каријере Филозофског факултета. У почетку нисам била сигурна да ли да се пријавим, али жеља да откријем више о трговини људима ме је мотивисала да то урадим. Вече пред радионицу, 7. новембра, сам отворила свој кориснички налог на Википедији под мојим именом и презименом. Сутрадан нам је на радионици речено да треба да напишемо чланак у вези трговине људима када сам први пут допунила чланак Дечја проституција са +74.222 бајтова. Поред потврде о успешно завршеној радионици добила сам и награду за аутора најбоље написаног чланка. Након радионице нисам планирала да наставим са уређивањем Википедије, али је убрзо расписан конкурс за праксу Викимедије Србије на позицији сарадник на који сам се пријавила из знатижеље да откријем шта још има да се научи о енциклопедијском писању, трајала је од 8. априла до 13. маја 2019. У току праксе сам написала и своје прве чланке на Википедији: Рејмонд Кател, Флуидна и кристализована интелигенција, Барус Фредерик Скинер и Ханс Ајзенк. Опет нисам била сигурна да ли ћу наставити са уређивањем док нисам добила позив на Википедији за учешће у акцији „Обогатите Википедију фотографијама". С обзиром на то да до тада нисам имала споменице на корисничкој страници то је била довољна мотивација да учествујем, али сасвим неочекивано сам победила у њој. Септембра исте године је организовано такмичење у писању чланака о глуми, што је уједно прво такмичење на ком сам учествовала и освојила треће место. Од тада редовно учествујем у локалним акцијама, уређивачким маратонима и такмичењима на Википедији уз жељу да допринесем ширењу слободног знања писањем чланака о различитим темама. Члан Викимедије Србије сам постала 13. новембра 2019. Први пут сам 2021. године учествовала на такмичењу на глобалном нивоу у

оквиру кампање уређивања референци #1Lib1Ref у нади да ћу се наћи међу десет или пет најбољих учесника на локалном нивоу где сам изненада освојила прво место и на глобалном. Опет, Википедија није само место писања чланака и освајања награда, она је за мене много више од тога:

(1) место сусрета и упознавања нових људи како уредника са заједничким циљем ширења слободног знања на Вики рођенданима, конференцијама и окупљањима, тако и других који имају свој чланак на Википедији или је свакодневно користе,

(2) место стицања знања: Викимедија Србије организује разне тренинге за своје волонтере међу којима је тренинг комуникације који сам похађала 2020. године,

(3) место иницијативе: 8. априла 2020. сам покренула Википројекат Биографија, прву акцију писања биографија 2021. и пројекат Вики Србија – пут културе и образовања 2023. који је део годишњег плана Викимедије Србије,

(4) место продуктивног коришћења времена, подстицаја за бављење различитим темама, за развој креативности, самопоуздања и учешћа: до сада сам учествовала у више од сто акција, такмичења и уређивачких маратона,

(5) средство савладања градива, стицања нових спознаја, учења о „одговорности у виртуелном свету информација, како се долази до информација, на који начин се проверава њихова тачност, шта значи цитирати, парафразирати коришћени извор, поштовање ауторских права" (Миладиновић, 2017:485),

(6) подручје подучавања: одржала сам радионицу „Уреди Википедију" 18. маја 2023,

(7) подручје научног истраживања: написала сам радове „Постављање педагошких садржаја на интернет слободној енциклопедији као подручје рада педагога" и „Допринос педагога у постављању садржаја о игри и играчкама на интернет слободној енциклопедији",

(8) поље професионалног деловања педагога: писање нових чланака о педагогији, педагозима, научним монографијама и струковним организацијама, као и допуњавање и кориговање постојећих чланака у складу са савременим схватањима,

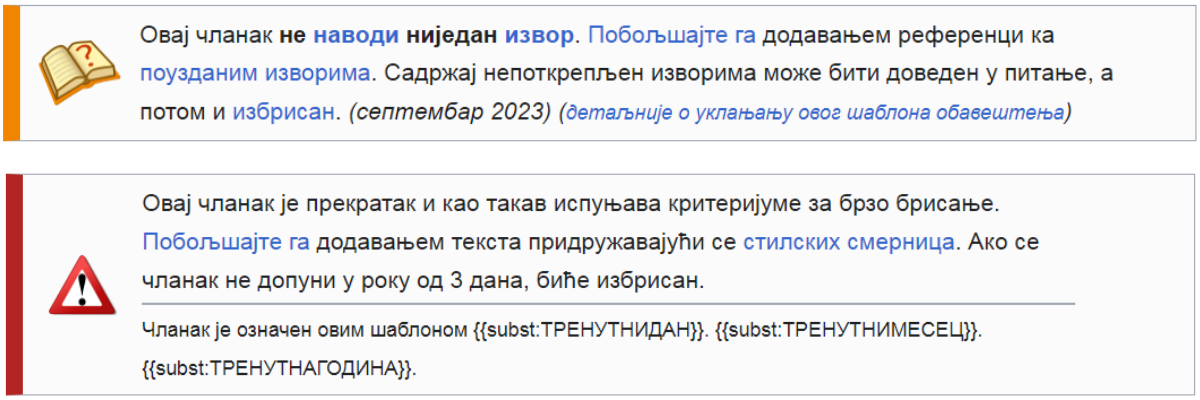
(9) образовни ресурс: Википедија је сврстана у наставне планове и програме Универзитета широм света – Виндух, Пољска, Сингапур, Естонија 2007, Македонија 2007, Бугарска 2009, Француска 2009, Белгија 2011, Холандија 2011, Бразил 2011, Шпанија 2012, Индија 2012, Египат 2012, Алжир 2012, Албанија 2013, Јужна Кореја 2013, Велика Британија 2013, Чешка 2013, Боливија 2013, Боцвани, Чиле 2013, Грчка 2014, Ирска 2014, Аустрија 2014, Сирија 2015, Украјина 2015, Хонг Конг 2015, Аргентина 2015, Шкотска 2016, Еквадор 2016, Италија 2016, Гана 2017, Турска 2017, Индонезија 2018, Камерун 2018, Аустралија 2019, Мароко 2020, Филипини 2020. и САД.

ПН: Опишите нам, како се одвија процес уређивања Википедије?

Нови уредници Википедије, пре него што почну да је уређују, требали би да отворе свој кориснички налог, процес је бесплатан и кратко траје. Од података је неопходно навести корисничко име (које не мора да се поклапа са правим уколико то уредник не жели), лозинку и имејл адресу. Након што једном отвори налог, уредник се сваки наредни пут пре уређивања пријављује са истим корисничким именом веома брзо. Пре него што започне уређивање бира тему о којој жели да пише уз претходну проверу да ли је чланак већ написан, ако јесте може да допуни постојећи са релевантним информацијама уз обавезно навођење извора. Ако чланак није написан уредник започиње његово писање тако што у уводу дефинише појам о којем пише у пар кратких реченица након чега следе поднаслови са детаљним описом. Сваки чланак треба да садржи инфокутију са релевантном сликом, унутрашње везе, референце, спољашње везе и категорије. Када се чланак објави доступан је другима на читање, уредници патролери проверавају чланак и ако не садржи ни једну или премало референци, ако није написан објективно, садржи ошишану латиницу, премало текста, ако нека имена нису транскрибована, информације нису у складу са недавним догађајима или најновијим информацијама на почетак чланка се ставља шаблон са обавештењем шта је потребно кориговати. У неким случајевима, у зависности који је узрок стављања шаблона, ако се не уради наведено у одређеном року чланак се брише.

Веома је битно навести да Википедија има и своје сестринске пројекте: Викикњиге, Викицитат, Викиверзитет, Викизворник, Викиречник, Викиврсте, Википутовање, Метавики, Викимедијина Остава, Википодаци, Медијавики и Викиновости тако да уредник може да уређује неки од ових пројеката уместо Википедије ако више одговарају његовим склоностима или више истовремено. Тако, на пример, ја поред Википедије уређујем и Википодатке, Викицитат и Викимедијину Оставу.

Пример шаблона

ПН: На који начин сте уочили изузетно значајну повезаност између Википедије и педагогије?

Сама чињеница да сам се „упознала" са Википедијом на Филозофском факултету убрзо након уписа прве године педагогије указује да постоји значајна повезаност међу њима, а у то ме је уверила и тема мог научног и мастер рада, као и сам овај интервју. Мото под којим је настала Википедија „Замислите свет у коме свака особа на планети има слободан приступ целокупном људском знању. То је оно на чему ми радимо" (Стакић, 2014:32) ме изнова мотивише већ, скоро, пет година. Сматрам да представља изузетно значајан цитат за педагогију и да сви заједно треба да радимо на ширењу и стварању јавног доступног образовања, а то не може нико други него педагози који су носиоци промена. Педагози као стручни сарадници треба да се укључе у уређивање Википедије јер су теме везане за педагогију и педагозима недовољно обрађене на овој интернет слободној енциклопедији јер се препоручује да сваки од сарадника уређује оне области које су у оквиру његовог знања и струке. Процењује се и да је на Википедији међу учесницима „већином мушка популација, а да је женских учесница свега неколико процената па би се допринело и да се поправи овај проценат у корист женских учесница" (Стакић, 2014:35) јер оне чине велику већину на студијама педагогије, као и раније добијање задовољавајуће количине квалитетних садржаја из педагогије и повећавање квантитета уколико се израђују нови. У том смислу, Википедија може да отвара ново поље професионалног деловања педагога. Овим се на неки начин могу надоместити и недостаци стручне праксе током студирања јер се на овај начин доприноси образовању и ширењу слободног знања. Иако је често заступљено схватање да време које би се посветило уређивању Википедије треба уложити у „прави" посао јер овај није новчано плаћен, као што се примећује у претходно реченом, то није у потпуности тачно. Иако не постоји свакодневна новчана накнада за уређивање Википедије, бенефити свакако постоје. Овим путем позивам колеге и колегинице педагоге да се укључе у овај важан посао и да и сами допринесу постављању садржаја о педагошким темама на Википедији јер она, као и друге интернет странице, представља основни извор информација за упознавање основних појмова у дигиталном свету. Промена је могућа и почиње од свакога од нас!

Драга колегинице, хвала на одговорима и желимо Вам пуно среће и успеха у даљем раду!

Јела Станојевић, педагог

Иницијатива за унапређивање положаја стручних сарадника у школама

Педагошко друштво Србије је покретач иницијативе за унапређивање положаја стручних сарадника у школама.

Рад на унапређивању положаја стручних сарадника у школама настављен је у оквиру формиране радне групе Завода за унапређивање образовања и васпитања.

ВИШЕ ДЕТАЉА ПОГЛЕДАЈТЕ НА

https://www.pedagog.rs/unapredjivanje-polozaja-strucnih-saradnika/

У ПОТРАЗИ ЗА КВАЛИТЕТНИМ ОБРАЗОВАЊЕМ И ВАСПИТАЊЕМ
Сусрети педагога

Сусрети педагога, национални научно-стручни скуп, одржан је на Филозофском факултету у Београду у организацији Филозофског факултета и Педагошког друштва Србије. Скуп Сусрети педагога, десети по реду, окупио је педагоге из целе Србије, професоре Филозофског факултета, студенте и представнике Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Тема овогодишњег скупа била је „У потрази за квалитетним образовањем и васпитањем - изазови и могућности". На самом почетку присутни су минутом ћутања одали почаст страдалима у трагичним догађајима у Србији.

Овогодишњи скуп је имао за циљ сагледавање изазова и тешкоћа у начину остваривања и одрживости промена усмерених на развој квалитета у васпитању и образовању. Педагози су се посебно осврнули на промене као што су развијање сензибилисања наставника за примену иновативних метода наставе и учења, унапређивање статуса и рада просветних радника, практиковање креативних метода које подстичу функционално размишљање и доводе до ефикасног учења.

С обзиром на то да се темпо промена у савременом друштву непрестано убрзава и да је приступ информацијама све већи, а све је праћено мноштвом све комплекснијих социјалних, педагошких, психолошких и економских питања, отвореност ка дигиталном свету постаје неодвојиви део васпитања и образовања. Једно од питања које је разматрано је утицај вештачке интелигенције на васпитање и образовање, поготово када је реч о персонализованом начину учења, евалуацији знања и онлајн учењу. Употреба вештачке интелигенције, несумњиво, постаје све већа и значајнија. Зато је циљ овогодишњег научног скупа био да се критички размотре актуелне и могуће стратегије унапређивања квалитета васпитања и образовања, као и место и улога педагога као актера развоја образовања и васпитања.

Актуелни догађаји и тренутна ситуација у друштву и образовању покрећу питања у вези са професијом педагога и захтевају да педагози буду проактивни и да делују одговорно. Предлог је, између осталог, да се ускоро организује панел дискусија која би отворила тему о статусу и позицији педагога у друштву, у васпитно-образовној установи, као и о улози педагога у погледу унапређивања квалитета образовања и васпитања. Идеја је да се током панела, уколико постоји спремност за даљи рад, формирају радне групе које би се у наредном периоду бавиле питањима која су од значаја за педагоге.

Скупу се најпре обратио помоћник министра просвете Милан Пашић. Истакао је да је садашњи тренутак изузетно тежак како на личном плану, тако и за образовни систем и за наше друштво у целини. Нагласио је да је неопходно, сада више него икада, да будемо повезани, да покажемо узајамно разумевање, солидарност и спремност да заједно градимо конструктивне и дугорочне мере и начине да се овакви немили догађаји никада више не десе.

Наша професионална окупљања су један од важних начина повезивања, узајамног оснаживања и учења - рекао је Милан Пашић. Према његовим речима, тема скупа отвара простор да се изнова критички посветимо кључним питањима, као што су, између осталог: која је сврха васпитања и образовања, да ли су наше образовно - васпитне установе **место за квалитет**, да ли критички преиспитујемо наше погледе на дете, ученика, васпитача и наставника, како се разумевање педагошког концепта динамички мења и како се те промене рефлектују на конкретну васпитно - образовну праксу? Нагласио је потребу за интердисциплинарним повезивањем академске заједнице, струковних удружења... Како је додао, само заједно можемо да трагамо за решењима изазова и тешкоћа, да заједнички сагледавамо колико смо успели да се професионално оснажимо у нашим заједницама захваљујући подршци, да радимо заједно и сарађујемо у раду на квалитетнијој пракси. Истакао је потребу да више чујемо једни друге, да питамо једни друге: „Како си? Али, стварно", да покажемо више емпатије, разумевања, подршке. Милан Пашић је изразио уверење да педагози раде најбољу ствар за све нас, а посебно за најмлађе чланове нашег друштва.

Проф. др Данијел Синани, декан Филозофског факултета у Београду, поздравио је присутне у име управе Филозофског факултета и рекао да је тужно када било који скуп почиње минутом ћутања, а садашњи повод за то је посебно страшан. Нагласио је да је ово јубиларни научни скуп педагога и истакао да су потребе за оваквим скупом све веће. Како је посебно нагласио, поносан је на педагоге зато што се већ десет година организује овако добра конференција, која се поново одржава уживо, док су претходне две биле онлајн.

Данијел Синани је нагласио да је неопходно да се сусрећемо на овај начин и покушамо да нађемо начине унапређивања школског система. Декан је навео да је већ покренута иницијатива и формирана је платформа за унапређивање положаја наставника у основним и средњим школама, као и повезаност система уопште, јер је последњи тренутак да се тако нешто уради. Како је рекао, та платформа је заправо својеврсни политички документ, а све остало што се тиче струке у највећој мери ће зависити од педагога. Позвао је педагоге да се укључе у што већем броју и што пре. - Овакви скупови треба да нам помогну да схватимо где смо погрешилии и да настојимо да нађемо начине да се тако нешто никада више не деси. Чак и да се није десила трагедија, образовном систему у Србији је неопходна озбиљна и велика реформа - рекао је декан. Истакао је да му је драго што на скупу има пуно студената, као и што су педагози из школских установа присутни у великом броју, а посебно што сви професори са Одељења за педагогију и андрагогију учествују на овом скупу. Како је приметио Данијел Синани, теме научног скупа су веома интересантне и све су употребљиве. Како је додао, неопходно је да овакви скупови у будућности буду више медијски пропраћени.

Проф. др Радован Антонијевић, управник Одељења за педагогију и андрагогију, обратио се скупу у име Одељења, као и Института за педагогију и андрагогију. Најпре је изразио захвалност помоћнику министра просвете и декану Филозофског факултета што су препознали значај овог скупа. Нагласио је да сматра да треба радити на медијској промоцији овог скупа, који се одржава већ традиционално десети пут. - Живимо у сложеном времену где се стално дешавају значајне промене и педагози као професионалци морају да се прилагођавају, да прате промене, као и да свој идентитет педагога усклађују са тим променама - нагласио је професор Антонијевић. -Поред опште теме, као што је тема овог скупа која се бави питањем квалитета образовања и васпитања, стална тема је заправо идентитет педагога, а пре свега, какав би требало да буде идентитет педагога, који су правци промена у складу са свим оним што се дешава у друштву које је, мало је рећи, само информатичко друштво, јер је сада присутна и вештачка интелигенција као најновији вид дигиталног доба. Међутим, професија педагога је свакако незамењива - рекао је професор Антонијевић. Како је додао, поред осталог, незаобилазна тема је вршњачко насиље - кроз креирање програма и праћење ефеката рада.

Председница Педагошког друштва Србије Маја Врачар, др педагошких наука, истакла је да ће многи радови са скупа наћи своје место у зборнику и да ће послужити за примену у пракси. Навела је значајне теме којима ће се бавити учесници скупа, као што су, између осталог, сензибилисање наставника за примену интерактивних метода у настави и учењу, унапређење статуса и рада просветних радника (не само педагога), практиковање креативних метода које подстичу функционална знања и ефикасно учење. -Свесни смо времена у коме живимо и да смо друштво у транзицији, а самим тим су и васпитање и образовање у транзицији. Све је то праћено мноштвом комплексних питања, пре свега социјалних, педагошких, психолошких и економских - рекла је Маја Врачар. Додала је да је отвореност ка дигиталном свету такође један битан део образовања и васпитања, где се уз помоћ савремених технологија трудимо да унапредимо савремена знања како запослених у васпитно-образовним установама, тако и ученика. Такође је истакла да је велика улога педагога у развијању ставова и вредности.

Према речима Маје Врачар, циљ је да педагози критички размотре васпитно-образовну праксу и да буду проактивни. Говорећи о предлогу да се у наредном периоду одржи панел дискусија о унапређивању статуса педагога, истакла је да је

основна идеја да се учврсти положај педагога и пре свега, да се одреде компетенције педагога. Упутила је позив свим педагозима да се придруже панел дискусији крајем јула. Како је посебно истакла, сматра да педагози - професори са Одељења за педагогију могу умногоме да утичу на промене у образовању и васпитању.

Рад по сесијама је обухватио три тематска подручја: „Општа питања квалитета образовања и васпитања", „Претпоставке развоја квалитетног образовања" и „Развој квалитета васпитно - образовне праксе: отворена питања и могући одговори". Теме су произашле из самог циља научног скупа - да се размотре најновија научна сазнања заснована на претпоставкама и могућностима унапређивања квалитета образовања и васпитања, да се размене искуства о делотворности већ спроведених мера у постојећој васпитно - образовној пракси.

Проф. др Биљана Лунгулов, доценткиња на Филозофском факултету у Новом Саду, представила је рад „Квалитет у образовању и друштвене промене: ка култури квалитета". Истакла је да је тема веома актуелна и значајна и да не би требало да нам примарна тема постане безбедност деце у школама. Пре свега, поставља се питање која је улога педагога у иницирању културе квалитета у образовању. Веома су широке теме о томе које су улоге педагога у савременом свету. Када бисмо поставили питање ко је за вас најбољи педагог у историји просвете, неко би можда најпре помислио на некога из властитог искуства, неко можда на Сократа... Заправо, поставља се питање како да дефинишемо квалитет? Сви се слажу да знају шта је то квалитетно образовање, али тешко им је да дефинишу шта је то. Квалитет у образовању је глобално прихваћен као један од основних приоритета. Међутим, не постоји консензус о томе шта је квалитет и на који начин се остварује. Неки аутори кажу да је квалитет део политичке моде, неки сматрају да је неухватљив, неки да је немогуће дефинисати га. Пре свега, можемо да кажемо да се у образовању квалитет односи на процес и на резултат. Све више је квалитет у образовању усмерен ка тржишту рада. Идеја неолиберализма утиче на посматрање квалитета образовања у правцу што бржег запошљавања. Дакле, може се рећи да квалитет образовања зависи од контекста у коме се посматра и од тога ко га посматра. Истиче се да неолибералистиче идеје све више утичу на поимање квалитета образовања и да оно све више добија економску вредност. Знање се схвата као роба. У складу са тим идејама, знање треба да одговори економским потребама. Примећује се да је у порасту интересовање ученика за угоститељске школе, док с друге стране, опада интересовање за гимназије. Такође, предузетништво као наставни предмет изазива велико интересовање код ученика. Дакле, примарни циљ образовања је производ, односно шта ће ученик добити на конкурентном тржишту. Међутим, у последње време се све више гледа хуманистички на образовање. Самим тим се мења и поглед на улогу педагога. Све више се увиђа значај лидерске позиције педагога. Од пресудног значаја за квалитет у образовању је да педагог има лидерску улогу. Све више се увиђа значај људског фактора за квалитет у образовању. Како је Биљана Лунгулов оптимистично закључила, квалитет је увек у људском фактору и додала: „Квалитет у образовању је као лепота - више се налази у оку посматрача."

Др Наташа Николић, доцент на Филозофском факултету у Београду, представила је рад „Концептуални оквири проучавања квалитета у образовању". Истакла је да се у концептуалним оквирима проучавања квалитета у образовању издвајају два приступа: бихевиористички и хуманистички. Док се у бихевиористичком приступу образовање схвата као преношење знања и посматра као линеарни процес, а квалитет образовања је усмерен на ученичка постигнућа, у хуманистичком приступу се учење посматра као дијалошки процес, образовање је усмерено на ученика, на виши ниво аутономије и флексибилности у пракси, промовише се самосталност ученика у учењу. С једне стране, у бихевиористичком приступу акценат је на спољашњим постигнућима, тестирању, сумативном оцењивању, ученик има прилично пасивну позицију, а наставник има слободу да креира само у оквирима прописаног. С друге стране, у хуманистичком приступу је дете у средишту образовања, примарна је мотивација ученика, доминира чињеница да је образовање право сваког човека и да зато мора да буде доступно свакоме. У хуманистичком приступу је акценат на формативном оцењивању. Мерило квалитета у хуманистичком приступу су процеси који се одвијају у учионици. Битан је етос, односно каква социјална клима влада, да ли је добра узајамна сарадња, да ли влада међусобно уважавање. Образовање је условљено окружењем.

За разлику од бихевиористичког приступа који има за циљ да евалуира, контролише, оцењује, хуманистички приступ се оријентише на подстицање ученика да прати своје напредовање, на давање повратне информације ученику о раду и како да више напредује.

У раду Наташе Николић се наводе различите димензије квалитета образовања у настави према два приступа - бихевиористичком и

хуманистичком. С једне стране, бихевиористички приступ заговара униформност, једнообразност, а са друге стране (хуманистички приступ) заступа уважавање контекста на различитим нивоима у различитим сегментима рада. Такође, стандардизација насупрот индивидуализацији (диференцијацији) - где наставу треба прилагођавати не само могућностима сваког ученика, већ и потребама, мотивацији, интересовањима... Поред тога, колективизам насупрот индивидуализму, сарадња насупрот међусобном такмичењу. У раду се разматра и ауторитарност као подела моћи и односи се на то како се доносе одлуке.

Како је истакнуто у раду Наташе Николић, закључак је да је неопходно да имамо и један и други приступ у образовном систему. Ови приступи који су међусобно супротстављени не морају бити противречни, већ могу бити узајамно комплементарни. Потребан је повратак педагошком оптимизму - вери да образовање има моћ и да може да унапреди свет.

Високи педагошки саветник Невенка Крагуљац, педагог, представила је рад „Како педагози виде своју професионалну улогу?". Аутори рада су Невенка Крагуљац и проф. др Вера Спасеновић. Како је навела Невенка Крагуљац, циљна група су били педагози практичари. До сада је мало истраживања рађено на ову тему. Према њеним речима, тема је постала актуелнија када је Министарство просвете покренуло израду Правилника о програму свих облика рада стручних сарадника. Према речима Невенке Крагуљац, дилема је била које су кључне професионалне улоге педагога. Показало се да педагози не виде адекватно своју улогу, односно да не раде посао како би они желели. Невенка Крагуљац сматра да то отвара тему за нова истраживања. -Оно што забрињава је то што педагози не сматрају да би требало да више буду истраживачи - наглашава Невенка Крагуљац.

Што се тиче питања које су специфичности професионалне улоге педагога, Невенка Крагуљац каже да педагози наводе да су им у фокусу наставни план и програм, усмереност на наставу више него другим стручним сарадницима. Такође, педагози кажу да њихов посао обухвата мноштво разноврсних улога, велики дијапазон послова и да је педагог у свим порама школског живота.

Према речима Невенке Крагуљац, кључни изазови с којима се педагози суочавају су преоптерећеност административним пословима, слаба мотивација сарадника, нефукционална образовна политика и неадекватна припремљеност за обављање послова. Додала је да педагози такође наводе да је потребна већа

сарадња са Министарством просвете, науке и технолошког развоја, бољи статус, боља финансијска ситуација. Висока педагошка саветница наглашава да су педагози истакли да је потребно јачање саветодавне улоге педагога, односно јачање компетенција за саветодавни рад са ученицима, родитељима и наставницима.

Према речима Невенке Крагуљац, педагози наводе недовољну афирмисаност професије педагога. Предлог је да се педагози умреже, да се повежу чланови Педагошког друштва Србије, професори Филозофског факултета, чланови Републичке секције стручних сарадника...

Рад по сесијама је покренуо бројна питања и отворио нове теме, као и идеје за истраживања. Било је речи о трагању за новим решењима стручног усавршавања педагога, о изазовима синдрома изгарања на послу (бројни задаци, рокови, велика одговорност), о недовољном учешћу у међународним програмима сарадње. о изазовима професије педагога у савременим друштвеним збивањима, о проблему образовања и вештачке интелигенције. Проф. др Бранка Савовић је говорила о биоетици у педагогији и представила рад „Биоетика и биоетика спорта: корак ка педагошкој биоетици". Било је речи о томе да старе теорије очигледно не функционишу

у савременом свету. Потребно је редефинисати старе теорије, наћи нове принципе рада.

Николина Шепић, педагог, најбоља уредница Википедије, говорила је о интернет енциклопедији и скренула пажњу да интернет има и своје предности ако се правилно користи за учење и стицање знања. На пример, дигиталне библиотеке могу да буду одличан извор знања и инспирација за истраживања. Николина Шепић је нагласила да интернет има своје мане, али да га треба селективно користити, а нарочито деца.

Током сесија су педагози указали на проблем смањене емпатије код деце, проблем краће пажње, као и на чињеницу да савремена деца уче другачије. То захтева од педагога трагање за новим дидактичко-методичким решењима и новим сазнањима. Идеја је да се учење и живот детета процењују у контексту у коме живимо.

Јела Станојевић, педагог и уредница „Педагошких новина" представила је рад „Предности и мане четири модела наставе." Истакла је да се показало да је непосредна настава веома важна јер је школа место учења, али и дружења. -Школу треба вратити као место дружења, сарадње и социјализације деце - рекла је Јела Станојевић.

Питање вештачке интелигенције покреће бројна друга питања. Остаје отворено питање човека као бића у свету вештачке интелигенције.

Закључак скупа је да етика одговорности има значајно место. Квалитет образовања се може процењивати на основу одговорности. Неопходно је унапређивати васпитно-образовну праксу насупрот претераној контроли. Промене у савременом друштву отварају нове педагошке проблеме. Потребна је већа сарадња, партиципација, заједништво. Педагози практичари морају да буду повезани са стручњацима са Филозофског факултета. Кључни појам у савременом животу мора да буде сарадња. Неопходно је развијати културу сарадње, сарадничких односа наспрам међусобног такмичења.

Оно што се посебно издваја као закључак је потреба за већим подстицањем критичког мишљења и креативног приступа знању. Такође, педагози су закључили да је неопходно да у медијима буде много више простора за педагоге. Порука педагога је гласила: „Ми нисмо доносиоци закона, али нисмо ни лист на ветру. Ми смо Педагошко друштво Србије."

Председница Педагошког друштва Србије, Маја Врачар, је на крају дала свој закључак: „Сусрет је испунио свој циљ. Очекујемо панел дискусију. Педагошко друштво Србије и Филозофски факултет поседују капацитет да покрећу промене."

Сања Југовић, педагог

Обавештење о изменама цене чланарине и претплате на часопис Настава и васпитање

ЧЛАНСТВО

Поштовани чланови и претплатници, обавештавамо вас о одлуци Управног одбора Педагошког друштва Србије везаној за измене цена годишње чланарине за 2024. као и годишње претплате на часопис Настава и васпитање.

За једнократну уплату, годишња чланарина износи 2.000,00 динара за запослене, а 500,00 динара за пензионере и студенте. Подсећамо да је други начин уплате чланарине за запослене плаћање у месечним ратама, при чему је годишња чланарина 2.400,00 динара, а плаћање се одвија месечним одбијањем од зараде (200,00 динара на месечном нивоу).

Више о чланству / обнови чланства.

НАСТАВА И ВАСПИТАЊЕ

Цена годишње претплате износи 5.000,00 динара за установе, 2.500,00 динара за појединце и 2.000,00 динара за чланове Педагошког друштва Србије и 1.000,00 динара за појединачни број часописа.

Више о часопису и претплати на часопис.

ПАСОШ ЗА УЧЕЊЕ– ПОДРШКА РАЗВОЈУ ПРЕДШКОЛСКЕ ОНЛАЈН ЗАЈЕДНИЦЕ УЧЕЊА

Платформа Пасош за учење развијена је са циљем подршке стручном усавршавању запослених у предшколском васпитању и образовањуи подршке даљем развоју Предшколске онлајн заједнице учења. Иницијатива „Пасош за учење – подршка развоју предшколске онлајн заједнице учења“ покренута је у сарадњи Министарства просвете, Завода за унапређивање образовања и васпитања, ЦИП-Центра за интерактивну педагогију и Уницефа.Платформом управља Завод за унапређивање образовања и васпитања.

Платформа обезбеђује већу доступност ресурса и садржаја у различитим форматима (видео, презентација, текст, провере знања, квизови, уметањем екстерних линкова и алата и сл.) чиме се подржавају и различити начини учења. Материјали су распоређени према областима квалитета рада предшколске установе: Професионална заједница учења, Васпитно-образовни рад, Подршка деци и породици и Управљање и организација. У оквиру сваке области садржаји су груписани на категорије: литература и истраживање, обуке и примери праксе. Поред овако груписаних садржаја, обезбеђен је простор и за стратешка и правна документа, као и за објављивање стручних материјала насталих кроз,за предшколство, значајне иницијативе и пројекте. Оваква организација Платформе даје прегледност и лакоћу у претраживању и коришћењу жељених садржаја.Треба нагласити да је велики део материјала јавно доступан свим корисницима те се може користити у сврху интерног стручног усавршавања у складу са потребама.

Поред развоја заједница учења на националном нивоу, Платформа подржава и формирање заједница на нивоу предшколских установа тако што омогућава креирање простора који је видљив само запосленима из једне установе.Установе могу развијати обуке интерног стручног усавршавања и хоризонталног учења у складу са својим потребама, односно постављати материјале и задатке различитих типова у комбинацији са активностима уживо (хибридно учење), пратити и анализирати активности учесника у циљу процене ефеката учења и даљег планирања. Као подршка установама у коришћењу Платформе за стручно усавршавање доступна је обука за администраторе у предшколским установама и обука Хоризонтално учење помоћу дигиталних алата.

Током 2022. године пилотиране су могућности коришћења Платформе за интерно стручно усавршавање запослених у две предшколске установе: „Милка Диманић“ из Власотинца и „Дечји дани“, Стари град, Београд. Установе су добиле простор на Платформи за интерно стручно усавршавање који је видљив само запосленима у њиховим установама. Њихови тимови супрошлиобуку која се односила на вештине потребне за администрацију посебних целина које су формиране на Платформи за сваку установу, затиммогућности за стручно усавршавање и хоризонтално учење коришћењем различитих веб алата и оснаживање за развијање квалитетних онлајн материјала. Тим сваке установе одабрао је теме и креирао обуке у складу са проценом потреба својих васпитача. Након развоја обуке, бавили су се уписивањем учесника, праћењем процеса учења и проценом ефеката обуке. У свим фазама процеса, установе су имале менторску подршку.Своја искуства у примени Платформе тимови ове две установе поделили су са запосленима из 120предшколскихустанова на вебинару који је одржан у децембру 2022. године. Као резултат заједничког рада развијене су препоруке како организовати учење и стручно усавршавање уз помоћ платформе Пасош за учење.

У циљу даљег промовисања Платформе и оснаживања практичара у предшколским установама да је користе за стручно усавршавање и хоризонтално учење у току је менторска подршка за још десет предшколских установа, а још пет предшколских установа ради на испитивању могућности платформе за интерно стручно усавршавање и хоризонтално учење уз мању подршку Завода за унапређивање образовања и васпитања, ЦИП-Центра за интерактивну педагогију и Уницефа. У плану је да се на основу искустава ових установа омогући да

свака јавна предшколска установа има свој простор на Платформи који ће користити за интерно стручно усавршавање.

Платформа је лако доступна једноставним регистровањем путем корисничког налога.Са техничког аспекта, приступ је омогућен са рачунара, таблета или паметног телефона. Развијена је веб и апликација за мобилни телефон. Поред српског језика постоји могућност коришћења и на језицима девет националних мањина. Свим корисницима је доступно упутство за коришћење Платформе. До сада је на Платформу регистровано преко 6500 корисника. Чак 95% досадашњих корисника Платформе жели да настави даље да користи Пасош за учење због размене информација, иновативности у стручном усавршавању, могућности за постављање материјала у различитим форматима, једноставности и сталној доступности садржаја.

Завод за унапређивање образовања и васпитања расписао је позив за учешће на конкурсу „Пасош за тебе и мене – учимо заједно на путу квалитета“ који је трајно отворен. Радове могу слати сви практичари из предшколских установа, а Радна група коју је формирао Завод врши процену радова у складу са критеријумима. Чланови Радне групе су представници струковних удружења медицинских сестара васпитача, васпитача и стручних сарадника. Материјали у вези са процедуром припреме рада за објављивање, као и критеријуми и упутства за избор садржаја доступни су на самој Платформи. Започето је и развијањедела платформе и за запослене у основним школама. Више о Платформи Пасош заучење можете погледати на страници Завода за унапређивање образовања и васпитања https://zuov.gov.rs/pasos/.

Душица Чолаковић, педагог

Педагог као иницијатор, креатор и реализатор пројеката у школи

Педагог у улози стручног сарадника у школи има једну веома захвалну али и одговорну позицију из које може и треба да утиче на развој школе. Омогућити ученицима да се на пригодан начин укључе у рад институција локалне средине и да науче како да користе ресурсе који их окружују, обогаћује искуство свих актера и даје могућност умрежавања институција.

Педагог у ОШ „Доситеј Обрадовић“ у Вранову, Тијана Ђокић, већ другу годину за редом, учешћем на конкурсу Научног клуба Смедерево, ради на развоју сарадње са институцијама у Смедереву и обогаћивању рада са ученицима. Током школске 2022/2023.године реализован је пројекат „Основци и архивистика“, док ће током ове школске године бити реализована још два пројекта која је иницирала и учествовала у креирању са сарадницима из своје и још једне школе - „Водич у прошлост Смедерева“ и „Димитрије и Акиба Бен“.

Приказ поступка и реализације пројекта „Основци и архивистика“ :

Регионални центар за стручно усавршавање запослених у образовању Смедерево расписује конкурс са позивом за учешће у Годишњем плану рада Научног клуба. Пријавом на конкурс, уз приказ пројекта, временску динамику реализације и финансијски план остварује се могућност да пројекат буде прихваћен. Након

добијања позитивног одговора да је пројекат прихваћен, аутор потписује уговор са Регионалним центром и у складу са планираном временском динамиком реализују се предвиђене активности.

Пројекат „Основци и архивистика“ реализован је у периоду од 1.10.2022. - 31.1.2023. године. Аутори пројекта су Тијана Ђокић, педагог у ОШ „Доситеј Обрадовић“ у Вранову и др Данијела Милошевић, архивиста и директор Историјског архива Смедерево. За успешну реализацију радионица овог пројекта значајан допринос су дале Весна Симић, наставница историје у ОШ “Доситеј Обрадовић“ и Наташа Голубовић, директор школе као и архивиста Неда Мирић. У пројекту је учествовало десеторо ученика и

ученица шестог и седмог разреда ОШ „Доситеј Обрадовић“ у Вранову који су изразили интересовање за ову активност и чији су родитељи подржали пројекат давањем сагласности да деца буду укључена у овај облик рада. Реализоване су четири радионице током којих су ученици имали прилику да се упознају са простором Историјског архива Смедерево, са начином архивирања и архивском грађом која се чува у депоима ове установе. Имали су увид у документа, фотографије и Матичне књиге које се чувају у архиву. Добили су материјал и истраживачки задатак да у својим приватним архивима потраже интересантну грађу у вези са својим местом. У Регионалном центру је одржана радионица током које је пронађена грађа прегледана, ученици су разменили искуство о тражењу материјала и, узимајући у обзир бројност грађе, одлучили да на изложби коју ће правити у облику ППП буде приказано Вранoво између два рата, што је и назив изложбе.

Материјал са ове виртуелне изложбе која је постављена на ФБ страници и сајту школе искоришћен је и приказан као поставка у улазном холу школе.

Ученици и родитељи су ову активност позитивно оценили и подржали иницијативу да се са сличним пројектима настави у наредним годинама.

Тијана Ђокић, педагошки саветник
Педагог у ОШ „Доситеј Обрадовић“ у Вранову

О безбедности ученика у школама кроз приказ истраживања

Школа је друштвена институција специјално организована да се што боље стара о развоју и добробити ученика. Школа уз образовну функцију има и васпитну, али исто тако и функцију преношења друштвено пожељних вредности једне нације. Будући да се у школи окупља већи број деце, она је неретко и поприште вршњачког насиља (Прпић, 2006).

Насиље у школи има различите облике, али може се приметити како је за истраживаче најинтригантније вршњачко насиље, односно, насиље које се дешава међу ученицима у школским условима (Попадић и Плут, 2007).

Физичко насиље је најраспрострањенији вид вршњачког насиља у школама и јавља се у различитим облицима - од појаве чисто физичког насиља до појаве физичког насиља у комбинацији са психолошким.

Већина истраживача и теоретичара који се баве проблемима вршњачког насиља сматра да је вршњачко насиље одраз целокупне ситуације у једном друштву. Велики је број фактора који доприносе појави вршњачког насиља у школи, али се могу идентификовати неки основни: 1) масовност популације ученика (већи број ученика - већа могућност да се они или њихова имовина угрозе), 2) просторна концентрисаност популације ученика (много ученика на малом простору), 3) старост ученика (зависност облика и интензитета насиља од узраста ученика), 4) већа подложност манипулацијама (наивност и лаковерност као последица недовољног општег знања и недостатка животног искуства), 5) физичка инфериорност ученика (лакше је повредити ученика, него одрасло лице), 6) подкултура ученика (имитирање вршњака), 7) имовина ученика (скупа гардероба, накит, мобилни телефон, велики џепарци доприносе да ученик постане мета крађе других ученика), 8) имовина школе (ТВ, камере, видео-бимови, рачунари), 9) неразвијеност механизама за старање о безбедности школе (недостатак електронске опреме за надгледање школе) (Мијалковић, 2004, према Милошевић и Марковић-Крстић, 2009).

Непредвидивост ситуације, као и озбиљност и драматичност случајева насиља изазвају забринутост да ли се насиље може спречити. Не постоји гаранција ни да ће школе које се озбиљно

баве овим проблемом имати успеха у спречавању и превенцији насиља. Али у просеку, школе које су фокусиране на превенцију овог неприхватљивог облика понашања у више компонената и аспеката мање ће имати инцидената и смањиће шансу за озбиљне случајеве насиља. Не постоји једно јединствено и брзо решење за спречавање насиља у школи. Да би вршњачко насиље у школи постало прошлост, потребно је одговорно и процесно радити на његовој превенцији. Потребно је обезбедити сигурну школску климу, благовремено уочити насиље у школи, и најзад, супротставити се наилазећим кризама (Скиба, Booне, Фонтанини, Wy, Струсселл & Петерсон, 2001).

Циљ нашег истраживања је био да се утврди мишљење ученика о безбедности у школи, врстама и учесталости одређених врста насиља, местима где се насиље најчешће дешава и мерама које би допринеле смањењу насиља у школи.

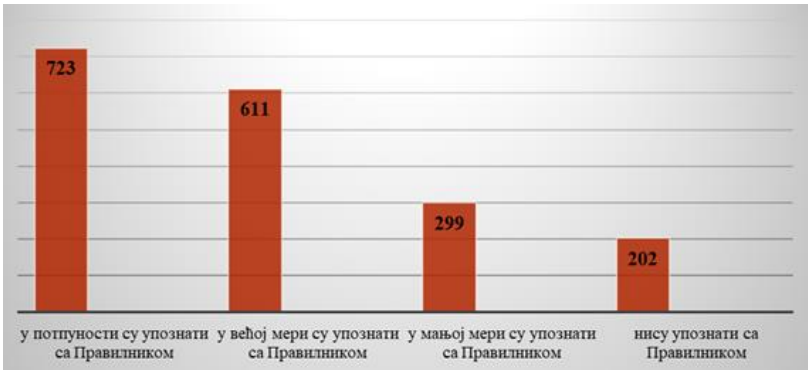
Истраживање је реализовано попуњавањем Гугл упитника, који је садржао 11 питања и био је анониман, како бисмо обезбедили да ученици у потпуности буду искрени приликом давања одговора.

У истраживању су учествовали ученици основних и средњих школа са територије града Шапца, узраста од 11 до 19 година (1835 ученика). Узраст ученика је равномерно заступљен у узорку, а најмање је испитаника са 18 и 19 година. Равномерно је заступљен и пол ученика, односно 51,2% чине девојчице.

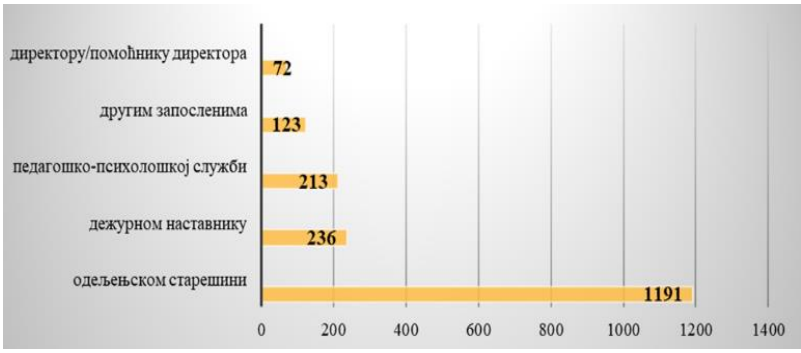
Ученици су се изјашњавали о томе да ли сматрају да је њихова безбедност угрожена у школи и уколико сматрају да јесте, који су то делови школе:

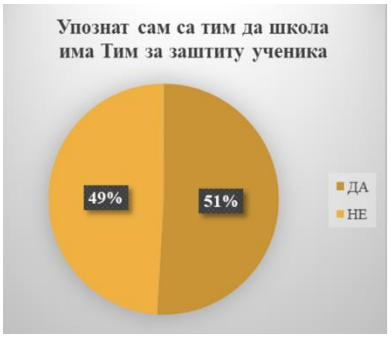
У којој мери су ученици упознати са тим да школа има Правилник о безбедности и сигурности ученика у школи, којим су дефинисане процедуре, обавезе и одговорности свих актера школског живота:

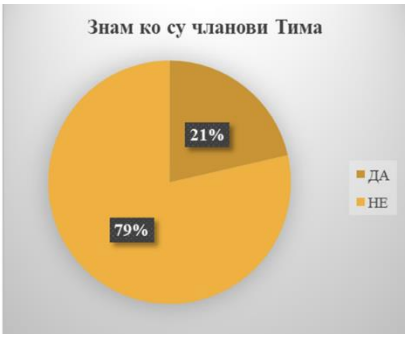

Коме би се ученици обратили за помоћ уколико би доживели неки вид насиља или се нашли у улози сведока:

Тим за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

Ученици су даље имали прилику да искажу своје мишљење о осећају личне безбедности у школи и да ли су били у прилици да сами буду у улози насилника:

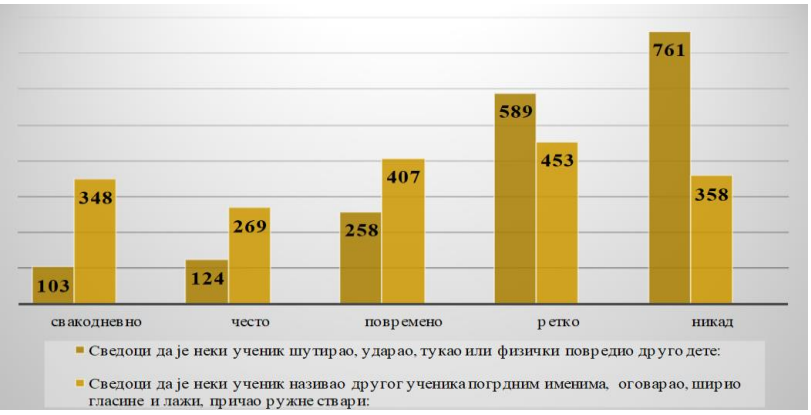

Када насиље постоји, према мишљењу ученика, најзаступљенија врста је:

Да ли су ученици некада били сведоци насиља?

Учиници најефикаснијим у борби против насиља сматрају:

- принципијелније кажњавање ученика који се насилно понашају (40,9%)
- бољу сарадњу наставника и ученика (25,7%)
- бољу сарадња школе и родитеља (13,9%)
- развијање вештина ненасилне комуникације (11,4%)
- већи број занимљивих ваннаставних активности на тему насиља (8,1%).

Биљана Дробњак, Шабачка гимназија
Данијела Живановић, Техничка школа Шабац

Програми стручног усавршавања за школску 2023/2024. и 2024/2025. годину

Поштоване колегинице и колеге,

За школску годину за 2022/2023, 2023/2024. и 2024/2025. годину смо Вам припремили програме стручног усавршавања за које се надамо да ће допринети Вашем професионалном развоју и помоћи да стекнете нове и усавршите постојеће компетенције важне за унапређивање образовно-васпитног рада.

Заинтересовани могу добити све остале информације на:

- телефон: 066/801-32-46 радним данима од 10-15 часова
- е-пошту: drustvo@pedagog.rs

АКРЕДИТОВАНИ ПРОГРАМИ:

- Кат. број 571: Како унапредити процес самоевалуације у области настава и учење?
- Кат. број 637: Образовање за одрживи развој-истраживачка и пројектна интердисциплинарна настава
- Кат. број 260: Планирање и реализација додатне образовне подршке ученицима/деци са сметњама у развоју у школи/предшколској установи
- Кат. број 713: Процењивање и самопроцењивање постигнућа ученика
- Кат. број 141: Програм управљања стресом наставника и ученика „Зашто зебре немају чир“
- Кат. број 270: Рад са децом из маргинализованих група
- Кат. број 92: Корак напред у сарадњи одељењског старешине и родитеља
- Кат. број 304: Здрави животни стилови – Императив у васпитању и образовању
- Кат. број 317: Прва помоћ – значај и основне технике пружања прве помоћи у васпитно-образовном контексту
- Кат. број 746: Технике учења и саморегулисано учење
- Кат. број 573: Како формативно оцењивати уз помоћ исхода и дигиталне свеске?
- Кат.број 142: Професионализација одељењских старешина у сарадњи са родитељима

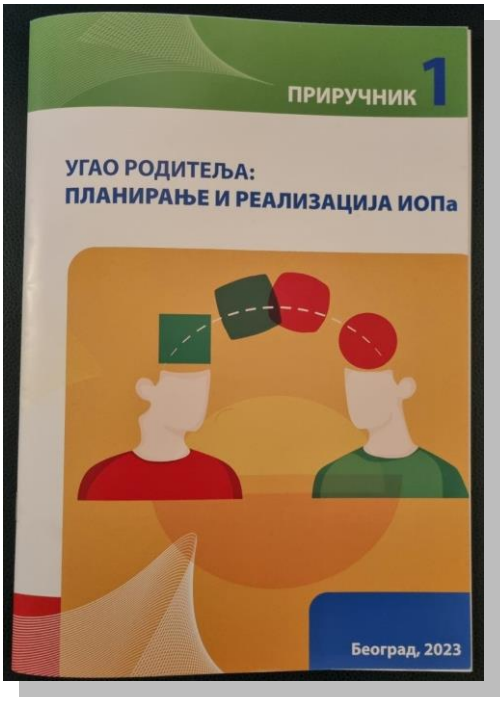
Све информације на https://www.pedagog.rs/programi-strucnog-usavrsavanja/

Приказ приручника: Угао родитеља: Планирање и реализација ИОПа

Индивидуално образовни план – ИОП у функцији изградње сарадничких односа практичара у образовном систему и родитеља

Инклузивнст је обележје нашег образовног система од 2010. године, када је применом Закона о основама система образовања и васпитања уведено у праксу. Од тада смо суочени са инклузивним образовањему пракси, на свим нивоима, од вртића до универзитета. Суочавање са изазовима које доноси инклузивност на нивоу од предшколског до средњошколског образовања и васпитања, можемо посматрати из више углова:

- угао практичара,
- угао детета/ученика коме је потребна додатна образовна подршка,
- угао родитеља,
- угао вршњака,
- угао свих осталих актера и учесника у процесу образовања детета/ученика којем је потребна додатна образовна подршка.

Највидљивији изазови нашег образовног система, у пракси, када је реч о личном напретку детета/ученика коме је потребна додатнаобразовна подршка, уочава се код образовања детета/ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом током школовања у редовним образовним установама, вртићима и школама.

Из бројних изазова са којима се суочавају практичари, дете/ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом, родитељи и вршњаци, као главни актери током образовања у редовном вртићу/школи, настала је потреба да се олакша део процеса кроз који пролазе сви поменути, главни актери: образовање детета/ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом по индивидуално образовном плану – ИОПу.

Овде је дат приказ приручника *Угао родитеља: Планирање и реализација ИОПа*, ауторке мр Данијеле Вуковић, настао 2023. године. Као педагог, стручњак за област инклузивног образовања, аутор и водитељ семинара из ове области, уочила је да се практичари и родитељи суочавају са низом питања која се појављују када се препоручи образовање детета/ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом по ИОПу. Имајући у виду да је то један од инструмената за дуготрајну примену додатне образовне подршке, ИОП је енигма за већину родитеља детета/ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом. Већ овде наглашавам да ИОП није потребан сваком детету/ученику са сметњама у развоју и инвалидитетом. Проценом практичара у вртићу/школи да дете/ученик не може да постиже минималне успешне резултате у савладавању редовног плана и програма, предлаже се родитељу да се његово дете образује по ИОПу или се прихвата предлог самог родитеља, што је редак пример. Велика већина родитеља је неупућена у сврху ИОПа, начин израде и реализације ипрактичарима постављају низ питања када је потребно да донесу одлуку да се њихово дете/ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом, образује по ИОПу.

Приручник *Угао родитеља: Планирање и реализација ИОП,* (у даљем тексту: *Приручник ИОП*) иницијално је писан за родитеље детета/ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом иако је својим садржајем намењен и практичарима у образовном систему, као и актерима који већ јесу или ће постати део процеса, израде и реализације ИОПа у пракси. *Приручник ИОП*је помоћно средство које се може користити током времена и по потреби служити као средство за консултацију око питања за које се тражи одговор. Писан је јасним, разумљивим језиком, прилагођеним широј популацији, са неопходним стручним терминима. Ауторка се определила да садржај *Приручника ИОП*прикаже кроз питања која родитељи најчешће постављају, а која покривају најважније сегменте процеса планирања, израде и реализације ИОПа. Одговори на свако питање су утемељени на законској и подзаконској регулативи која дефинише ову област. На почетку текста или током текста одговора, наведени су ставови из члана закона или правилника, који регулишу област коју питање покрива.

Уз јасну интерпретацију и појашњења које даје ауторка,у *Приручнику ИОП*налазе се илустрације у боји које шематски приказују садржај одговора на питање. Када је у одговору било потребно, поред писаног објашњења, приказани су званично прописани обрасци и формулари који се помињу у одговору. У визуелном оквиру *Важно је да знате,* истакнут је кључни део одговора, на коме се темељи све што се објашњава у тексту одговора на

дато питање. Визуелни приказ садржаја *Приручника ИОП*, омогућава боље и лакше разумевање прочитаног.

На само 32 странице дати су одговори на питањакоја чине садржај *Приручника ИОП*:

- Штаје ИОП?
- Када је неопходно да се моје дете образује по ИОПу?
- Шта претходи изради првог ИОПа и колико дуго би тај период требало да траје?
- Колико врста ИОПа постоји и које су разлике?
  - ИОП1
  - ИОП2
  - ИОП3
- Како се оцењује рад ученика који се образује по ИОПу?
- Како ученик који је стицао образовање по ИОПу, полаже завршн ииспит у основној или средњој школи?
- Ко пише ИОП и која је моја улога као родитеља у том процесу?
- Зашто да потпишем сагласност да се за моје дете уради ИОП?
- Хоће ли моје дете бити „обележено“ ако се са њим ради по ИОПу?
- Ако се за моје дете предлаже ИОП, а ја то одбијем, има ли последица?
- Коме да се обратим ако нисам задовољан/а како се ради по ИОПу са мојим дететом?

Ради појашњења потребе за *Приручником ИОП* уводни текст *Како је настао приручник* уводи читаоца у садржај приручника, наводећи главне разлоге за настанак ове публикације: „Сусрети са великим изазовима у стручном раду кроз праксу, указали су на потребу да се приближи начин рада са децом / ученицима са сметњама и инвалидитетом у редовном вртићу и школи. С друге стране, родитељи деце / ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом су се сусрели са захтевима и нормама које морају да испуне да би њихово дете имало максималну добит од образовања у редовном вртићу или школи.“

Кроз завршни текст *Реч аутора* мр Данијела Вуковић обраћа се родитељима деце/ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом, који се већ или тек треба да се образују по ИОПу. Намера текста је да се родитељима приближи напор практичара у образовном систему да пруже подршку њиховом детету кроз сада могуће инструменте који су постали редовни сегменти у образовном процесу: „Кроз рад у Министарству просвете Републике Србије, залагала сам се за обезбеђење низа подршки деци/ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом у редовним и специјалним школама. Паралелно, радило се и на подршци стручњацима у просвети, као и родитељима. Пракса је показала: *у образовном систему увек и свако може да нађе подршку*.

Овај *Приручник* је мој допринос, као и тима мојих сарадника, подршци родитељима који се боре да образују своје дете са сметњама у развоју и инвалидитетом, са жељом да се дете социјализује у колективу својих вршњака и стекне знања и вештине у складу са својим могућностима.“

Као што насловна илустрација *Приручника ИОП* симболизује, уз обострано разумевање позиција у којима се налазе практичари у образовном систему, са једне и родитељи са друге стране, сарадња ће допринети да дете/ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом, напредује не само у образовном, већ и у социјалном и психофизичком развоју. Учинак овакве сарадње у интересу детета/ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом има целоживотне последице на све учеснике у овом процесу. Изградњом обостраног поверења утиче се на формирање приступа и тока сарадњи кроз које ће у будућности пролазити практичари у свом раду у образовном систему, као и дете/ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом и њихови родитељикроз живот али и вршњаци који су учесници током образовања детета/ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом и конзументи су усвојених вредности и приступа.

Питања и одговори из *Приручника ИОП* су у потпуности приказани и кроз кратке видео записе у трајању од 2-4 минута https://www.youtube.com/@DanijelaVukovicUPRKOSsmetnji. Сваком питању и одговору посвећен је по један видео запис. *Приручнику ИОП*, посвећено је 16 видео записа. Уз идентичан приказ одговора из штампаног издања *Приручника ИОП*, дата су додатна појашњења. Овакав метод омогућава да се приступи одговору на питање из *Приручника ИОП*, у сваком моменту и на било ком месту повезаном са интернетом.

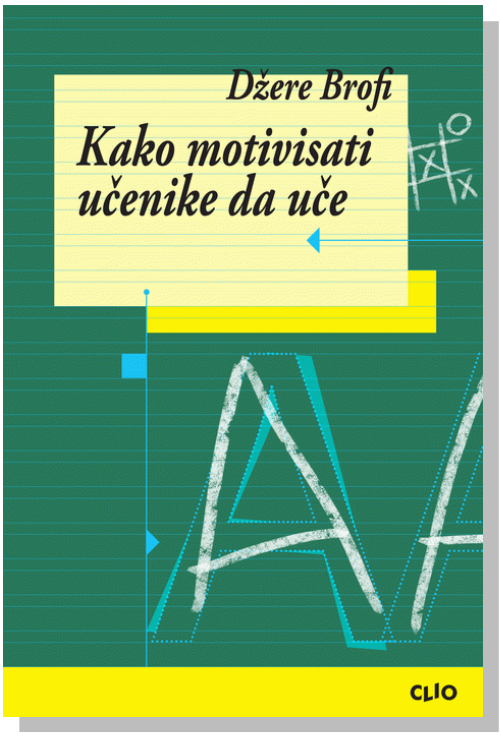
Препорука практичарима у образовном систему, као и свим осталим актерима, је да користе предности *Приручника ИОП* у свом раду, као средство подршке јер садржи најважније прикупљене информацијена ову тему. Поред тога, *Приручник ИОП* ће помоћи као подршка практичарима да упуте родитеље на његово коришћење ради потпунијег информисања о најважнијим питањима за образовање њиховог детета по ИОПу.

Приручник ИОП је настао у оквиру издања *Упркос сметњи* и први је у низу планираних публикација које могу бити подршка у образовању и социјализацији детета/ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом. Штампано издање приручника*Угао родитеља: Планирање и реализација ИОПа*, се може наручити на имејл uprkossmetnji@gmail.com.

Мр Данијела Вуковић, педагог

РЕСУРС ВРЕДАН ПАЖЊЕ
ЏЕРЕ БРОФИ: КАКО МОТИВИСАТИ УЧЕНИКЕ ДА УЧЕ?
Clio, 2015

Сведоци смо већ дуги низ година да мотивисање ученика за учење није тако једноставан процес, напротив, он захтева озбиљну посвећеност сваког наставника у изналажењу стратегија за мотивисање ученика за стицање знања. Данас се овом образовном феномену посвећује све већа пажња, не само код нас, него и у свету, имајући у виду да разлози због којих изостаје мотивација ученика за учење су све комплекснији. Књига Џере Брофи *Како мотивисати ученике да уче* издавачке куће *Клио* је тренутно један од сјајних ресурса који се нуде наставницима као стручна литература у борби са немотивисаношћу ученика за учење. Овај значајан ресурс за образовање уопште садржи систематичан преглед обимне литературе о мотивацији која је праћена ауторовом анализом кроз идентификацију низа метода, техника и стратегија које могу бити примењене и у нашим учионицама, а чији ефекти сигурно неће изостати. Аутор поред мапирања добрих стратегија за подизање и очување мотивације за учење код ученика, кроз анализу указује и на оне стратегије, методе и технике којима ефективност у савременој учионици изостаје.

Брофи наглашава да је мотивација као феномен веома комплексна и бављење њом захтева посвећеност која ће наставнику омогућити да издвоји стратегије које су најделотворније за рад у његовој учионици. Књига детаљно обрађује низ тема, од оних најосновнијих везаних за дефиниције, становишта, врсте мотивације, каква је она у учионици, и зашто је важно да ученичка мотивација буде циљ сваког наставника у учионици, до практичних где се решења типа како изградити заједницу за учење, или како да учионица буде привлачно место које усмерава пажњу ученика у процесу учења. Аутор се у књизи дотакао и социокултуралног становишта о поучавању, указао на то како подржавати самопоуздање ученика као особе која учи, како да мапирамо адекватан задатак или, пак, активност која мотивише и чува мотивацију код ученика. Значајна пажња посвећена је и теорији циља и како да помогнемо ученицима да поставе циљеве, процењују свој напредак и препознају везе између труда и исхода, као и како да успоставимо самопоуздање и вољу за учењем посебно код обесхрабрених ученика. Брофи у књизи говори и о томе колико је важно неговати пажњу код ученика, као и вредности које треба промовисати континуирано у учионици. Аутор се осврнуо на неке од стратегија награђивања ученика дајући смернице како да то изведемо у релном образовно-васпитном процесу. Занимљиво је да такмичења као моћан али проблематичан екстринзички побуђивач може бити камен спотицања у одржавању мотивације, па је важно сагледати такмичења и из другог угла, угла ученика. Књига детаљно објашњава концепте и теорије кроз практичне примере разрађујући аутономну мотивацију, потребе ученика за компетентношћу, али и за повезаношћу унутар групе. Најзанимљивија поглавља *Подстицање ученичке мотивације* и *Социјализовање незаинтересованих или отуђених ученика*, нуде нам нове стратегије које су реално примењиве у наставничкој пракси, где се јасно увиђа то да што смо успешнији у увиђању разлика у ученичким обрасцима мотивације, толико смо успешнији у њеном очувању код ученика.

Брофи, пишући књигу за наставнике, фокусирао се на литературу која наставницима може бити од користи, изостављајући обиље непотребне литературе која се такође бави овим феноменом, а литература на коју се фокусирао пишући ову књигу издвојила је, поред ауторове, још три шеме (Таргет категорије, Келеров модел, Модел Влодковског) значајне за очување и побуђивање мотивације код ученика.

Како би нам помогао да сагледамо све принципе које је изложио у књизи *Како мотивисати ученике да уче,* аутор је направио листу мотивационих стратегија кроз сет питања/тврдњи које би требало размотрити у процесу планирања, где нам сугерише да нам оне могу бити водиље у целости или са нашим мањим или већим изменама које смо прилагодили сопственим потребама у учионици. Преносим ауторов сажетак мотивационих принципа и стратегија књиге *Како мотивисати ученике да уче.*

Општи принципи:

1. Нека вам развијање мотивације буде основни циљ.
2. Размишљајте о томе да обликујете развој мотивације ученика, а не само да се повежете са њиховим тренутним мотивационим ситемима.
3. Учините себе и своју учионицу привлачним за ученике.
4. Користите стратегије ауторитативног управљања и социјализације.
5. Организујте своју учионицу као заједницу за учење чији се чланови заједнички посвећују активностима учења.
6. Истичите циљеве учења и циљеве постигнућа засноване на критеријумима, али не и вршњачка поређења.
7. Поучавајте ономе што вреди учити и то тако да ученицима помогнете да цене вредност наученог.
8. Поучавајте са циљем да ученици разумеју, уважавају и примењују научено.
9. Позабавите се и аспектима ученичке мотивације који се тичу очекивања и онима који се тичу вредности.
10. Покажите ученицима да вам је стало до њиховог напретка и да сте на располагању да им помогнете да дођу до успеха.

Стратегије за подржавање самопоуздања ученика као особа које уче:

1. Осмислите активности за успех (сталан напредак који се остварује уз разуман труд).
2. Помозите ученицима да постављају циљеве, процењују свој напредак и препознају везе између труда и исхода.
3. Истичите исцрпне повратне информације уместо оцена или поређења ученика.
4. Пружите додатну подршку слабим ученицима који имају потешкоће.
5. Ресоцијализујте ученике који имају проблеме синдрома неуспеха.
6. Помозите ученицима који штите осећај сопствене вредности да се пребаце са оправдавања/избегавања на циљеве учења.
7. Ресоцијализујте ставове подбацивача и подстичите их да се посвете циљевима који им постављају адекватне изазове.

Стратегије за мотивисање уз помоћ спољашњих побуђивача:

1. Похваљујте и награђујте ученике за напредовање ка стандардима или побољшања.
2. Похваљујте и награђујте тако да ученике подстакнете да цене своје учење.
3. Усмеравајте пажњу на инструменталну вредност учења.
4. Повремено можете користити такмичење, али нека оно не буде лично-уједначите прилике за успех, а пажњу усмерите на циљеве учења.

Стратегије за повезивање са ученичком интринзичком мотивацијом

1. Одговарајте на потребе ученика за аутономијом, тако што ћете их подстицати да функционишу као аутономни ученици и допустити им да праве изборе.
2. Одговорите на потребе ученика за компетентношћу тако што ћете истицати активности које пружају прилике за активно одговарање и добијање тренутних повратних информација, укључујући својства слична играма и активностима учења и давати задатке који укључују разноврсност вештина, идентитет задатка и значај задатка.
3. Одговарајте на потребе ученика за повезаношћу тако што ћете им пружити честе прилике да раде заједно са вршњацима нарочито у оквиру сардничких формата учења.
4. Прилагодите активности учења интересовањима ученика.
5. Оплемените традиционалне активности учења елементима симулације или маште.
6. Комбинујте практичне активности са промишљеним учењем.

Стратегије за подстицање ученичке мотивације за учење

1. Социјализујте мотивацију за учење као општу склоност тако што ћете моделовати сопствену мотивацију за учење, изражавати пожељна очекивања и атрибуције и колико год је могуће смањивати анксиозност због тренутног стања код ученика тамо где је потребно.
2. Обликујте ученичка очекивања у вези са учењем тиме што ћете имати ентузијазма (редовно) и бити енергични (онда када је градиво посебно важно и захтева велику пажњу).
3. Подстичите ситуациону мотивацију за учење изазивањем радозналости или ишчекивања, прављењем несклада или когнитивног конфликта, приближавањем апстрактног садржаја личном, конкретном или нивоу познатог, покретањем интересовања за задатак или уважавањем задатка, те навођењем ученика да сами стварају своју мотивацију за учење.
4. Подржавајте труд у учењу ученика изражавањем циљева учења и обезбеђивањем почетних организатора садржаја, планирањем питања и активности које ће ученицима помоћи да развију и примењују моћне идеје, моделовањем размишљања и решавања проблема у вези са задатком, изазивањем метакогнитивне свесности и контроле стратегија учења, поучавањем вештинама саморегулисаног учења и изучавања, те стратегијама вољне контроле.
5. Ресоцијализујте ставове и понашање апатичних ученика развијањем блиских односа са њима, склапањем уговора,

коришћењем система побуђивача, откривањем и надградњом њихових постојећих интересовања, помагањем да развију и одрже позитивне ставове према школском раду, те социјализовањем њихове мотивисаности за учење.

Прилагођавање потребама појединачних ученика:

1. Тамо где је то изводљиво, удовољавајте ученичким преференцијама заснованим на разликама у стиловима учења, способностима и потребама које се односе на узраст, те интересовањима повезаним са узрастом као и породичном или културолошком пореклу које може бити повезано с друштвеном класом, расом или етничком припадношћу.
2. Код таквих прилагођавања, међутим, истичите дугорочне интересе ученика уместо тренутних преференција (ако се они сукобе).

Ваш развој као мотиватора:

1. Радите на сопственом опажању самоефикасности, атрибуирању уоченог, с обзиром на ваш развој знања и вештина у домену ученичке мотивације.
2. Радите на метакогнитивном праћењу и саморегулацији својих емоционалних реакција и прилагођавања која правите са стратегијама када радите на мотивацији немотивисаних ученика (останите усредстређени на циљ и одуприте се искушењима да посустанете...).
3. На крају редовно промишљајте како бисте уочили начине за побољшање свог мотивационог „просека погодака“.

Брофи нам указује да нам ова питања у целости, допуњена или измењена могу помоћи да сагледамо где смо на путу мотивисања ученика за учење, јер на том путу идентификоваћемо оне методе, стратегије које воде успеху, али и оне које су у датом тренутку биле мање успешне. Ретроспектива наших покушаја и погрешака треба да нам буду идеја водиља на путу који смо изабрали као едукатори, мотиватори, ментори, водитељи....Аутор добрим делом у књизи разматра и улогу родитеља у мотивацији за школу, односно за учење. Сваки одељак књиге садржи закључке и сажетке, као и сет питања за размишљање уз препоручену литературу. Не смемо заборавити у самом процесу развијања мотивације и оне особине које красе доброг наставника, а које можемо развијати и неговати до краја каријере, јер истраживања и даље иду у прилог чињеници да вредности и врлине које промовишемо уз особине које носимо трасирају пут позива којим идемо са циљем да мотивишемо ученике за учење.

Топла препорука за књигу *Како мотивисати ученике да уче*, која је пуна одговора на многа питања о мотивацији ученика за учење.

Ирена Мучибабић, педагог

ПОЗИВ ЗА УЧЕШЋУ НА СКУПУ И ОСТАЛЕ ИНФОРМАЦИЈЕ ПОГЛЕДАЈТЕ ОВДЕ

ПЕДАГОШКЕ НОВИНЕ

Лист Педагошког друштва Србије - www.pedagog.rs

Број 19. - фебруар 2024. ISSN 2955-9081

ИЗДАВАЧ:

ПЕДАГОШКО ДРУШТВО СРБИЈЕ

ГЛАВНИ УРЕДНИК: ЈЕЛА СТАНОЈЕВИЋ

РЕДАКЦИЈА: МАЈА ВРАЧАР, НАТАША ВЕСЕЛИНОВИЋ, БИЉАНА ДРОБЊАК, ТИЈАНА ЂОКИЋ, САЊА ЈУГОВИЋ, ИРЕНА МУЧИБАБИЋ, ДУШИЦА ЧОЛАКОВИЋ И СИНИША МИЛАК

САРАДНИЦИ: МАРИЈА МИЛИНКОВИЋ, САШКА СТЕВАНОВИЋ, НИКОЛИНА ШЕПИЋ, ДАНИЈЕЛА ВУКОВИЋ

ЛЕКТОР: МИЛЕНА РАЛЕВИЋ

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК И ДИЗАЈН: АЛЕКСА ЕРЕМИЈА

ЕЛЕКТРОНСКО ИЗДАЊЕ; АДРЕСА ИЗДАВАЧА РЕДАКЦИЈЕ: ТЕРАЗИЈЕ 26, 11000 БЕОГРАД

CIP – КАТАЛОГИЗАЦИЈА У ПУБЛИКАЦИЈИ НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ, БЕОГРАД

ПЕДАГОШКЕ НОВИНЕ: ЛИСТ ПЕДАГОШКОГ ДРУШТВА СРБИЈЕ / ГЛАВНИ УРЕДНИК ЈЕЛА СТАНОЈЕВИЋ. – ПРВИ БРОЈ ИЗАШАО 2013. (ЈУН)- IISSN 2955-9081 = ПЕДАГОШКЕ НОВИНЕ COBISS.SR-ID 98978828